

INTAKE WERKKAART 1

Gebruik deze kaart gedurende de intakeperiode met ouders en jeugdige.

HERKENNEN EN SCREENEN

Breng de situatie in kaart. Onderstaande instrumenten kunnen daar bij helpen:

- KEES
- FamilieScan
- Onze Scheiding
- MASIC

OUDERSCHAPSPLAN

Hierin staan afspraken over:

- Verdeling van zorg- en opvoedingstaken.
- Omgang met de kinderen.
- Elkaar op de hoogte houden over belangrijke onderwerpen.
- Verdeling van kosten en eventuele alimentatie.
- Bespreken van wensen van de kinderen.

BESCHERMENDE FACTOREN

Breng in kaart met jeugdige en beide ouders of er sprake is van:

Zie ook §2.3 en 2.4 in de richtlijn.

- Emotioneel stabiele (stief)ouders.
- Ouders stellen welzijn kind voorop.
- Erkenning van het belang van de andere ouder.
- Ouders kunnen samenwerken, communiceren en afspraken maken en nakomen.
- Acceptatie van de scheiding.
- Bereidheid van ouders om hulp te accepteren.

GEZINSSITUATIE

Breng in kaart met beide ouders:

- Ouderlijke conflicten
- Status van de scheiding
- Gezagssituatie
- Woonsituatie
- Nieuwe gezinsleden
- Scheidingsmelding
- Rol netwerk
- Migratie
- Rol geloof

ERNST VAN DE PROBLEMEN

Breng in kaart met jeugdige en beide ouders, de school en het netwerk van het gezin of er sprake is van:

Zie ook §2.2 in de richtlijn.

- Leeftijdsspecifieke problemen van de jeugdige.
- Loyaliteitsconflicten.
- Parentificatie.
- Een van de ouders niet meer (willen) zien.
- Verminderde schoolprestaties.
- Psychosociale problemen bij de jeugdige, waaronder trauma. Raadpleeg CAP-J, DSM-5.

RISICOFACTOREN

Breng in kaart met jeugdige en beide ouders of er sprake is van:

Zie ook §2.3 en 2.4 in de richtlijn.

- Familiaal geweld.
- Ernst en duur van ruzie tussen ouders.
- Slechte band met een van de (stief)ouders.
- Bijkomende veranderingen, zoals financiële problemen of nieuwe school.
- Psychische problemen bij de ouder(s).

INTAKE

WERKKAART 1

REGELINGEN EN AFSPRAKEN

Bepaal de mogelijkheden voor een zorg- of omgangsregeling en kom tot afspraken met beide ouders. Houd rekening met:

- De mening, wens en behoeften van het kind.
- Risicofactoren, vooral de mate van ouderlijk conflict.
- Ontwikkelingsfase van het kind.
- Woonsituatie.
- Afspraken in het ouderschapsplan.

ALS EEN GESPREK MET BEIDE OUDERS NIET MOGELIJK IS

Bijvoorbeeld doordat ouders tijdens het gesprek ernstig ruzie blijven maken. Of doordat één van beide ouders kampt met een trauma, hechtings- of psychiatrische problemen? Handel dan als volgt:

- Oordeel niet en constateer naar beide ouders dat het samen niet lukt.
- Vraag aan beide ouders toestemming om met ieder apart in gesprek te gaan.
- Blijf in de rol van procesbegeleider en niet van hulpverlener.
- Erken de pijn van ouders. Maar handel in het belang van het kind.
- Spreek de ouders aan op hun eigen verantwoordelijkheid.
- Informeer altijd beide ouders over alle gesprekken en afspraken.
- Bespreek zo nodig een verwijzing naar de volwassen GGZ.

GOED OM TE WETEN

Wat zegt de wet?

De belangrijkste punten uit de Wet Bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding:

- Een jeugdige over wie de ouders gezamenlijk het gezag uitoefenen, heeft recht op gelijkwaardige verzorging en opvoeding door beide ouders.
- Beide ouders hebben het recht om hun kind over wie zij gezamenlijk het gezag uitoefenen te verzorgen en op te voeden, ook na de scheiding.

Samenwerken

- Richt de begeleiding altijd zowel op ouders als jeugdige.
- Raadpleeg anderen waar nodig, zoals de school, huisarts of het netwerk van het gezin.
- Vraag hiervoor altijd toestemming van beide ouders.

BEGELEIDING

WERKKAART 2

Gebruik deze kaart om te bepalen welke begeleiding, behandelingen en interventies in aanmerking komen bij een scheiding. Maak daarbij gebruik van de Databank Effectieve Interventies op nji.nl

Lichte(re) problemen

STEUN EN/OF HULP AAN OUDERS EN GEZINNEN

Zie ook §3.5 in de richtlijn.

OUDERLIJKE CONFLICTEN

- Counseling.
- Communicatietraining.
- Conflicthantering.

TIJDENS SCHEIDING

- (Familie) mediation.
- Omgangsbemiddeling.
- ScheidingsATLAS.
- Stimuleer deelname aan programma's voor kinderen.
- Voorlichting over ouderschap.

NA SCHEIDING

- Opvoedprogramma's (zoals Triple P).
- Programma's voor relatieondersteuning.
- Programma's voor nieuwe gezinnen/stiefouders.
- Omgangsbemiddeling en begeleiding.

STEUN EN/OF HULP AAN JEUGDIGEN

Zie ook §3.4 in de richtlijn.

VOOR, TIJDENS EN NA DE SCHEIDING

- Pas individuele hulpverlening toe.
- Zorg dat duidelijk is bij wie het kind terecht kan.
- Stimuleer deelname aan laagdrempelige scheidingsprogramma's:
  - o Dappere Dino's (CODIP-NL 6-8 jaar).
  - o !JES het brugproject.
  - o KIES: Kinderen In Een Scheiding.
  - o Stoere Schildpadden.

 Meer over begeleiding, behandelingen en interventies is te vinden in hoofdstuk 3 van de richtlijn.

Zware problemen

STEUN / HULP AAN OUDERS EN GEZINNEN

Zie ook §3.5 in de richtlijn.

OUDERLIJKE CONFLICTEN

- Veilig Thuis doet onderzoek.
- Advies voor maatregelen: in het uiterste geval ondertoezichtstelling of uithuisplaatsing.
- Veiligheidsplan.
- Conflicthantering.
- Mogelijk behandeling in de volwassen GGZ.
- Forensische Mediation: ouderschapsonderzoek.
- Systemtherapie.

TIJDENS EN NA SCHEIDING

- BRAM.
- Kinderen uit de Knel.
- Individuele psychische hulpverlening (bijvoorbeeld EMDR).
- Ouderschap Na Scheiding.
- Ouders Werken Samen (voor LVB groep).
- Omgangsbegeleiding (bijvoorbeeld Ouderschap Blijft).
- Omgangshuizen.

STEUN / HULP AAN JEUGDIGEN

Zie ook §3.4 in de richtlijn.

TIJDENS SCHEIDING

- Veilig Thuis.
- Bijzondere Curator.

NA SCHEIDING

- Ouderschap Blijft.
- Rouwverwerking.
- Traumaverwerking.
- Bijzondere curator.

VOOR, TIJDENS EN NA SCHEIDING

- Zorg voor een neutrale plek en/of persoon (steunfiguur) voor het kind.

SITUATIE VERBETERD?

JA / VOLDOENDE

Zorg voor een goede afsluiting en een evaluatiegesprek met beide ouders en jeudige(n).

NEE

Overweeg een andere begeleiding, behandeling of interventie in te zetten. Werk zo nodig multidisciplinair samen. Lukt dat niet? Overweeg en adviseer opnieuw raadpleging van de rechter over wijziging zorg- en/of omgangsregeling. Of overweeg aan de hand van de Meldcode of het nodig is Veilig Thuis in te schakelen

 Meer over begeleiding, behandelingen en interventies is te vinden in hoofdstuk 3 van de richtlijn.

SAMENWERKING WERKKAART 3

Gebruik deze kaart bij de communicatie naar ouders met scheidingsproblematiek en bij de samenwerking met andere professionals.

TER VOORBEREIDING VAN BEGELEIDING VAN KIND

- Nodig altijd beide ouders uit voor een consultatie.
- Voer een gezamenlijk startgesprek over het belang van hun kind.
- Informeer ouders over de gevolgen van een scheiding voor kinderen.
- Stel samen met beide ouders en hun kind de doelen van de hulpverlening vast.
- Bepaal met het kind en de de ouders hoe de begeleiding van het kind het beste aansluit op hun behoeften.
- Ga gezamenlijk na wie beschikbaar is als onafhankelijk steunfiguur voor het kind.

BEGELEIDING VAN OUDERS

- Wijs op de noodzaak en mogelijkheden om te leren ruzies en conflicten te beheersen.
- Wijs op het belang van gezamenlijke afspraken.
- Wees transparant over het feit dat je informatie over een kind altijd deelt met beide ouders.
- Leg uit welke interventies er mogelijk zijn en verwijs eventueel door.
- Informeer over het ouderschap na de scheiding. Betrek nieuwe partners en hun kinderen daar ook bij.

KENNIS EN VAARDIGHEDEN

- Hanteer zowel een kind- als ouderperspectief, maar stel het kind centraal.
- Stimuleer ouders tot het beheersen van hun conflicten.
- Werk vanuit een oplossingsgerichte aanpak.
- Ken de juridische kaders en informeer ouders hierover.
- Verwijs door naar relevante programma's voor jeugdigen en ouders.

SAMENWERKEN PROFESSIONALS

- Deel signalen.
- Stem begeleiding goed af.
- Koppel informatie goed terug aan elkaar.
- Maak duidelijk wie wat doet en wie de regie heeft.
- Hebben beide ouders ouderlijk gezag? Vraag bij het delen van informatie over een kind met anderen dan altijd toestemming aan beide ouders.
- Houd rekening met de privacy van het kind en de ouders.

Wees alert op de signalen van kindermishandeling en huiselijk geweld. Vraag bij twijfel advies aan Veilig Thuis. Bespreek je zorgen op neutrale wijze met beide ouders. Hanteer de nieuwe Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

Complexe scheiding en wisselende gezinssituaties

Lopen de conflicten tussen ex-partners hoog op? Overweeg dan eerst een individuele behandeling. Spreek indien nodig beide ouders apart (zie werkkaart 1).

 Meer over de samenwerking met ouders is te vinden in hoofdstuk 4 van de richtlijn.

DO'S EN DON'TS

WERKKAART 4

Deze aandachtspunten kun je met ouders bespreken om ze te helpen een scheiding voor hun kind zo soepel mogelijk te laten verlopen.

DO'S VOOR OUDERS

Bij ruzie

- Bescherm uw kind door liefde en aandacht te geven. Scherm uw kind af van ruzies.
- Besef dat ook ongeboren kinderen, baby's en jonge kinderen last hebben van conflicten en stress.

Praten met kinderen

- Kinderen hebben het recht om hun mening te geven. Dat staat ook in het internationaal verdrag van de rechten van het kind. Kinderen kunnen dat ook. Uiteindelijk beslissen ouders, maar zorg dat duidelijk is hoe de mening van het kind is meegewogen.
- Vertel uw kind - het liefst samen - wat er gaat gebeuren.
- Zeg uw kind duidelijk en herhaaldelijk dat de scheiding niet zijn schuld is.
- Geef uw kind het gevoel dat het van beide ouders mag houden.

Ouderschap

- Gelijkwaardig ouderschap betekent niet dat zorg precies gelijk verdeeld moet worden.
- Kinderen zijn niet per definitie beter af bij de ouder van hetzelfde geslacht.
- Blijf in contact met de andere ouder.
- Houd u aan gemaakte afspraken. Werkt het niet? Overleg dan met elkaar hoe het anders kan.

Omgeving van het gezin

- Breng de school, het kinderdagverblijf en/of (sport)clubs op de hoogte van de veranderingen.

Wonen

- Laat het kind zelf beslissen of persoonlijke spullen worden meegenomen van de ene naar de andere ouder.

DON'TS VOOR OUDERS

- Ruzie maken en schreeuwen waar uw kind bij is.
- Negatief praten over de andere ouder of familie.
- Uw kind weg houden bij de andere ouder.
- Elkaar negeren waar uw kind bij is.
- Het niet betalen van alimentatie gebruiken als middel van vergelding.
- Uw kind verwennen uit schuldgevoel.

DO'S EN DON'TS

WERKKAART 4

Deze aandachtspunten kun je met jeugdigen bespreken om hen te helpen zo goed mogelijk met een scheiding om te gaan.

DO'S VOOR JEUGDIGEN

Praten met ouders of anderen

- Geef je mening en zeg wat je graag zou willen. Daar heb je recht op. Dat staat ook in het kinderrechtenverdrag. Uiteindelijk beslissen je ouders.
- Bespreek je emoties en gevoelens over de scheiding met professionals of met iemand uit je omgeving.

Inzicht in je gevoelens

- Probeer jezelf beter te begrijpen door te praten, een dagboek bij te houden of informatie te zoeken.
- Accepteer dat je je eigen gevoelens niet allemaal kent en begrijpt.
- Ouders hebben hun problemen. Jij hebt de jouwe en die wil je ook zelf oplossen.

Hulp vragen

- Vraag je ouders hulp te zoeken als ze niet goed met elkaar kunnen praten.
- Zoek hulp als je merkt dat je het zelf (te) moeilijk hebt.

Rechten

- Jij hebt het recht om van je beide ouders te houden en hen trouw te blijven.
- Je ouders moeten je na de scheiding niet als volwassene behandelen, je hebt het recht om kind te blijven in relatie met je ouders.
- Wat er ook gaande is met je ouders, jij hebt recht op verzorging.
- Je hebt het recht om je mening te geven.
- Je hebt het recht op voldoende en belangrijke informatie.
- Je hebt recht op omgang met beide ouders.

DON'TS VOOR JEUGDIGEN

- Denken dat het jouw schuld is als je ouders gaan scheiden.
- Schrikken als je heel heftige gevoelens hebt.
- Denken dat je beter bij de ouder van hetzelfde geslacht kunt wonen.
- Zorgen voor je ouders.
- Ruzies oplossen voor je ouders.
- Voor je ouders communiceren.
- Het bij ruzie tussen je ouders voor één van je ouders opnemen.